

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою НУБіП України
« 24 » травня 2017 р., протокол № 11

ПОЛОЖЕННЯ
про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в
Національному університеті біоресурсів і природокористування
України

Київ - 2017

Лист – погодження

**до Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктор
філософії в НУБіП України**

Перший проректор

I. Ібатуллін

**Начальник науково-дослідної
частини**

V. Отченашко

**Завідувач відділу аспірантури
і докторантури**

O. Барабаш

1. Загальна частина

1.1. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (далі – Постанова), якою затверджений Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (далі – Порядок) та листа МОН України № 08.01-30/17735 від 13 липня 2016 року.

1.2. Положення визначає механізм підготовки здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти з метою здобуття ступеня відповідно доктора філософії (далі – аспірант) та доктора наук (далі – докторант).

Підготовка докторів філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (далі-Університет) здійснюється за такими формами навчання:

- очною (денною, вечірньою) формою навчання;
- заочною формою навчання (за кошти фізичних та юридичних осіб);
- поза аспірантурою (для осіб, які професійно проводять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи в Університеті).

Підготовка докторантів наук здійснюється:

- в докторантурі Університету за очною (денною) формою навчання;
- шляхом самостійної підготовки наукових досягнень до захисту.

1.3. Підготовка докторів філософії та докторів наук здійснюється:

- за рахунок коштів державного бюджету (за державним замовленням);
- за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб (на умовах контракту, зокрема за кошти грантів, які отримав Університет на проведення наукових досліджень, за якими передбачається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії або доктора наук).

1.4. Проведення освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти Університету здійснюється відповідно до ліцензії.

На науковому рівні вищої освіти підготовка докторів наук Університетом здійснюється без отримання ліцензії.

У разі підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою, узгодженою між Університетом і науковою установою, виконання навчального

плану здійснюється Університетом, а забезпечення проведення наукових досліджень, згідно з індивідуальним планом наукової роботи, науковою установою або Університетом разом з науковою установою. У такому разі при ліцензуванні освітньої діяльності Університету на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за відповідною спеціальністю та під час акредитації відповідної освітньо-наукової програми враховуються показники спільного наукового потенціалу Університету і відповідної наукової установи (зокрема, показники кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення).

1.5. Науково - методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури і докторантури Університету здійснюють його вчені (наукові, науково-технічні, технічні) ради (далі - вчені ради).

Координацію діяльності структурних підрозділів, які здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, здійснюють відділ аспірантури і відділ докторантури та атестації наукових кадрів.

Для врегулювання відносин між аспірантом або докторантом та Університетом укладається договір (додаток 1).

1.6. Вступ до аспірантури та докторантури здійснюється на конкурсній основі відповідно до цього Положення, умов прийому на навчання до закладів вищої освіти (ЗВО), затверджених МОН України, та правил прийому до Університету на відповідний навчальний рік.

Правила прийому до аспірантури та докторантури Університету затверджує вчена рада Університету на основі Умов прийому на навчання до ЗВО та в установлені строки оприлюднює їх на офіційному веб-сайті Університету.

1.7. Правила прийому до аспірантури та докторантури Університету діють протягом відповідного навчального року і визначають, зокрема:

- порядок, перелік і строки подання документів для вступу до аспірантури та докторантури Університету;
- зміст, форму і строки вступних випробувань для конкурсного відбору вступників до аспірантури та докторантури за кожною спеціальністю або відповідною галуззю знань.

1.8. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки, а підготовки доктора наук у докторантурі - два роки.

1.9. Підготовка в аспірантурі чи докторантурі передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової або наукової програми Університету за певною спеціальністю та проведення власного наукового дослідження. Невід'ємною складовою освітньо-наукової програми аспірантури та наукової програми докторантури є підготовка та публікація наукових статей.

1.10. Аспіранти і докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом роботи, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяги наукових робіт, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі та докторантурі (додаток 2).

Індивідуальний план роботи погоджується аспірантом (докторантом) з його науковим керівником (консультантом) та затверджується першим проректором Університету протягом двох місяців з дня зарахування здобувача до вищого навчального закладу.

Індивідуальний план роботи є обов'язковим до виконання аспірантом (докторантом) і використовується для оцінювання успішності запланованої наукової роботи.

Порушення строків виконання індивідуального плану роботи без поважних причин, передбачених законодавством, є підставою для ухвалення вченою радою ННІ, НДІ/факультету Університету рішення про відрахування аспіранта або докторанта.

Особа, яка раніше навчалася в аспірантурі чи докторантурі за державним замовленням і не захистила дисертацію або була відрахована з неї достроково, має право на повторний вступ до аспірантури чи докторантури за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.

1.11. Підготовка в аспірантурі та докторантурі завершується захистом наукових досягнень аспіранта або докторанта у спеціалізованій вченій раді. Аспіранти та докторанти мають право на вибір спеціалізованої вченої ради.

1.12. Аспірант або докторант, який захистив дисертацію до закінчення строку підготовки в аспірантурі або докторантурі, має право за власним вибором:

- отримати одноразову виплату в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті Університету на відповідний календарний рік, та за власною заявою бути відрахованим з аспірантури або докторантури;

- отримати за власною заявою оплачувану академічну відпустку на строк, що залишився до завершення нормативного строку підготовки в аспірантурі або докторантурі.

Якщо аспірант захистив дисертацію на другому чи третьому році підготовки в аспірантурі та був обраний за конкурсом на відповідну посаду наукового (науково-педагогічного) працівника, то загальна сума залишку стипендії нараховується йому як щомісячна надбавка до заробітної плати.

2. Права та обов'язки аспірантів і докторантів

2.1. Аспіранти і докторанти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України «Про вищу освіту». З метою належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також мають право на:

- вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної в Університеті, бібліотеках і державних архівах України;
- отримання методичного і змістовного наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника (консультанта) на чіткий розподіл обов'язків між науковими керівниками, у разі призначення вченою радою Університету двох керівників;
- безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнанням місцем для наукової роботи;
- академічну мобільність, що реалізується відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 66, ст. 2183);
- академічну відпустку, зокрема за станом здоров'я, у зв'язку з вагітністю та пологами, по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, відповідно до законодавства.

2.2. Аспіранти і докторанти зобов'язані виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені Законом України «Про вищу освіту».

З метою забезпечення належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти зобов'язані:

- дотримуватися морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі (професії), встановлених Університетом;
- виконувати індивідуальний план наукової роботи та систематично

звітувати про хід його виконання на засіданні кафедри, факультету/ІНІ або НДІ, до якого прикріплений аспірант та/або докторант;

- захистити в установленій строк свої наукові досягнення у вигляді дисертації (для аспірантів) та у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або за сукупністю опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях статей (для докторантів) у спеціалізованій вченій раді.

2.3. Покладення Університетом на аспіранта чи докторанта обов'язків, не пов'язаних з виконанням відповідної освітньо-наукової програми та підготовкою дисертації (монографії, статей), забороняється.

2.4. Аспіранти і докторанти мають право брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

3. Порядок та умови вступу до аспірантури

3.1. Основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти є аспірантура.

3.2. До аспірантури на конкурсній основі приймаються особи, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста чи ступінь магістра. До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи згідно з правилами прийому до Університету. Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури виключно у зв'язку з неподанням в установленій строк документів, визначених правилами прийому.

Вступники до аспірантури подають на ім'я ректора Університету такі документи:

- 1) заяву;
- 2) особовий листок з обліку кадрів;
- 3) автобіографію;
- 4) копію диплома магістра (спеціаліста) із зазначенням здобутої спеціальності;
- 5) характеристику;

б) список опублікованих наукових праць і винаходів, аспіранти, які не мають опублікованих наукових праць і винаходів, подають наукові доповіді (реферати) з обраної ними наукової спеціальності;

7) медичну довідку;

8) сертифікат тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікат Cambridge English Language Assessment, який відповідає рівню B2 (за наявності);

9) копію паспорта та ідентифікаційного коду.

Особа, яка подає для вступу до аспірантури диплом, що виданий іноземним вищим навчальним закладом, допускається до вступних випробувань нарівні з іншими особами. Зарахування такого вступника здійснюється у разі успішного складення ним вступних випробувань та прийняття вченою радою Університету рішення про визнання його диплома.

3.3. Вступні випробування до аспірантури Університету складаються з:

- вступного іспиту зі спеціальності (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з відповідної спеціальності);

- філософії;

- іноземної мови (англійська, німецька, французька або іспанська) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти). Вступник, який підтвердив свій рівень знання, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, звільняється від складення вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом.

Вага бала з кожного вступного випробування під час підрахування результатів конкурсу визначається в правилах прийому до аспірантури Університету.

Особам, які вступають до аспірантури з іншої (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), можуть бути призначені додаткові вступні випробування.

Результати вступних випробувань до аспірантури дійсні протягом одного календарного року.

3.4. Вступні випробування до аспірантури проводяться предметними комісіями, до складу яких входить, як правило, три-п'ять осіб, які призначаються ректором Університету.

3.5. До складу предметних комісій включаються доктори філософії та доктори наук, які проводять наукові дослідження за відповідною спеціальністю та відповідають за виконання відповідної освітньо-наукової програми.

До складу предметних комісій можуть бути призначені також представники інших ЗВО (наукових установ) з якими укладено договори про ведення спільної наукової діяльності та/або про спільне керівництво дослідженнями аспірантів (ад'юнктів), та/або про спільне виконання освітньо-наукової програми, або з якими здійснюється підготовка докторів філософії за спільною освітньо-науковою програмою, узгодженою між Університетом і науковою установою.

До складу предметної комісії з іноземної мови можуть включатися також особи, які не мають наукового ступеня і вченого звання, але вільно володіють відповідною іноземною мовою і за рішенням вченої ради Університету можуть кваліфіковано оцінити рівень знання відповідної мови вступником.

3.6. За результатами проведення вступних випробувань до аспірантури приймальна комісія приймає рішення щодо кожного вступника окремо.

Рішення приймальної комісії про зарахування до аспірантури затверджується наказом ректора.

3.7. Аспіранту, одночасно з його зарахуванням відповідним наказом ректора Університету, призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників з науковим ступенем.

Науковий керівник аспіранта здійснює консультативну допомогу при виборі тематики дослідження, наукове керівництво роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану роботи аспіранта і відповідає перед вченою радою Університету, за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

Науковий керівник, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво (консультування), як правило, не більше п'яти аспірантів і докторантів.

Науковий керівник, який має ступінь доктора філософії, може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями, як правило, не більше трьох аспірантів.

На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта науковому керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження. Вчена рада ННІ, НДІ/факультету з урахуванням потреб аспіранта та ефективності роботи наукового керівника з підготовки докторів філософії може відвести більшу кількість годин навчального навантаження керівникові з їх оплатою за рахунок коштів спеціального фонду Університету.

Рішенням вченої ради ННІ, НДІ/факультету аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

У разі виникнення конфліктної ситуації між аспірантом і науковим керівником, що унеможливує подальше здійснення наукового керівництва, аспірант має право змінити наукового керівника. Аспірант подає завідувачеві кафедри заяву з проханням змінити наукового керівника. Кафедра розглядає заяву і виносить рішення щодо підтримання чи відмови в проханні щодо зміни наукового керівника. Надалі витяг з протоколу кафедри із прийнятим нею рішенням розглядає вчена рада факультету (ННІ/НДІ) і надає відповідний витяг. Документи розглядає перший проректор і виносить рішення, яке підтверджується відповідним наказом ректора.

4. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі

4.1. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі здійснюється за освітньо-науковою програмою та навчальним планом, що затверджуються вченою радою Університету для кожної спеціальності.

Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження,

результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення та захистити дисертацію.

4.2. Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури складаються з освітньої та наукової складових.

Навчальний план аспірантури містить інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін (40 кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі - ЄКТС), послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури є основою для формування аспірантом індивідуального плану, який погоджується з науковим керівником та затверджується першим проректором Університету протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури.

Індивідуальний план аспіранта повинен містити перелік дисциплін за вибором аспіранта в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС. При цьому аспіранти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням із своїм науковим керівником та керівником відповідного факультету чи підрозділу.

Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може відбуватися на базі Університету, а також в рамках реалізації права на академічну мобільність - на базі інших ЗВО (наукових установ).

Аспірант має право змінювати свій індивідуальний план за погодженням із своїм науковим керівником у порядку, який затверджується вченою радою ННІ, НДІ/ факультету.

Усі аспіранти незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним планом аспіранта та освітньо-науковою програмою аспірантури Університету, зокрема, аспіранти очної (вечірньої) форми навчання зобов'язані відвідати не менше, як 50% від загального обсягу аудиторних занять, аспіранти заочної форми навчання – не менше 20%.

4.3. Освітньо-наукові програми аспірантури Університету включають не менше чотирьох складових, що передбачають набуття аспірантом таких компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій:

- здобуття глибинних знань зі спеціальності (групи спеціальностей), за якою (якими) аспірант проводить дослідження, зокрема, засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку (не менше 12 кредитів ЄКТС);

- оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (4 кредити ЄКТС);

- набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності (6 кредитів ЄКТС);

- здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (6 кредитів ЄКТС).

Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право:

- на зарахування відповідних кредитів ЄКТС передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані у повному обсязі;

- на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

4.4. Вчена рада ННІ, НДІ /факультету має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом в інших ЗВО (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати

кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури.

4.5. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

Наукова складова освітньо-наукової програми оформляється у вигляді індивідуального плану аспіранта і є невід'ємною частиною навчального плану аспірантури.

4.6. Атестація здобувачів ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючою або спеціалізованою вченою радою, утвореною для проведення разового захисту, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального плану.

Здобувачі ступеня доктора філософії захищають дисертації, як правило, у постійно діючій спеціалізованій вченій раді з відповідної спеціальності, яка ліцензована в установі, де здійснювалася підготовка здобувача ступеня доктора філософії.

Вчена рада Університету має право подати до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти документи для акредитації спеціалізованої вченої ради, утвореної для проведення разового захисту, або звернутися з відповідним клопотанням до іншого ЗВО (наукової установи), де функціонує постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності.

4.7. Підготовка здобувачів ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється виключно в аспірантурі заочною (денною, вечірньою) формою навчання.

4.8. Кількість здобувачів ступеня доктора філософії, підготовка яких

здійснюється поза державним замовленням, та вартість такої підготовки визначаються вченою радою Університету з урахуванням ліцензійного обсягу, зазначеного в ліцензії, за якою він провадить освітню діяльність на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, та можливостей забезпечення кваліфікованого наукового керівництва та задоволення освітніх потреб аспірантів за відповідною спеціальністю.

5.Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою

5.1. Особи, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці.

Такі особи прикріплюються строком до п'яти років до аспірантури Університету за відповідною спеціальністю.

Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає повне та успішне виконання відповідної освітньо-наукової програми та навчального плану аспірантури згідно із затвердженим в установленому порядку індивідуальним планом прикріпленої особи та публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Правила та процедури прикріплення до Університету визначаються вченою радою Університету.

5.2. Навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти осіб, які прикріплені до Університету для реалізації свого права на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, а також їх наукове керівництво, здійснюється за кошти Університету.

Особи, прикріплені до Університету з метою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, мають всі права і обов'язки, визначені у пунктах 13 - 16 цього Положення.

5.3. У разі звільнення з роботи особа втрачає право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в Університеті та має право:

- продовжити свою підготовку для здобуття ступеня доктора

філософії поза аспірантурою у ЗВО (науковій установі), до якої особа зарахована на посаду науково-педагогічного чи наукового працівника (за умови прийняття відповідного рішення таким ЗВО (науковою установою));

- вступити до аспірантури Університету для здобуття відповідного ступеня за очною (денною, вечірньою) або заочною (дистанційною) формою навчання і зарахування їй відповідних кредитів ЄКТС, здобутих поза аспірантурою.